

ČEŠKA

Površina: 78.864km²

Prebivalstvo: 10.312.000 (1992), 131 preb./km²

Glavno in večja mesta: Praga 1.212.000, Brno 388.000, Ostrava 328.000, Plzen 173.000, Olomouc 106.000

Verstva: 30% rimsko-katoliške vere, 8% protestantov, 3% husitov in 40% ateistov

PREBIVALSTVO:

- najbolj gosto naseljena območja so Praga, Plzeň, Brno in Ostrava, ki so hkrati tudi največja industrijska središča
- večinoma Čehi; večina sudetskih Nemcev je ob koncu 2.sv. vojne zapustila državo, nekaj jih je le na Z; na nekaterih območjih slovaško preb. vendar nikjer več kot 10%; v okolici Ostrave živi poljska manjšina
- 94% Čehov, 3% Slovakov, 3% drugih (Poljakov, Nemcev, Madžarov, Romov, Ukrajincev idr.)
- v mestih živi 76% prebivalstva

DRŽAVNA UREDITEV:

Po Ustavi iz 1993 je parlament sestavljen iz 200-članske poslanske zbornice, v katero volijo poslance za 4 leta na splošnih volitvah in 81-članskega senata. Predsednika republike izvoli parlament za 5 let, vendar največ za dve mandatni obdobji.

GEOGRAFIJA:

- večji del države obsega Češka kotlina, ki jo obdajajo gozdnata hribovja
- na JV Moravska (široke doline ob reki Moravi in njenih pritokih)
- na V nizka hribovja Zahodnih Karpatov

Največje reke: Laba 1165km, Vltava 435km, Morava 388km

Podnebje: Zmerno celinsko s toplimi poletji in zmerno hladnimi zimami.

GOSPODARSTVO:

- močna in na številnih območjih zastarela industrija se naslanja na nekatera pomembna domača nahajališča surovin: Češ. rudogorje-rjavi

- premog, črni premog na območju Ostrave, imajo tudi nekaj svinca, cinka, kositra in volframa
- na J Moravske so manjše zaloge nafte in zem. plina
 - srednje razvita industrijska država (nekatera območja so močno onesnažena)
 - surovine za keramično in ind. gradbenega materiala, strojna, železarska, jeklarska, kemična, steklarska, obutvena, živilska, tekstilna, elektroindustrija in industrija motornih vozil
 - znani po porcelanu, ki ima kot pivovarništvo dolgo tradicijo
 - najpomembnejša ind. območja so Praga, Plzeň, Brno, Ostrava in vznožje Češ. rudogorja
 - izvažajo predvsem stroje, kemične izdelke in živila, uvažajo pa nafto in zemeljski plin
 - državno vodeno → tržno gospodarstvo
 - Nemčija: 80% tujih investicij, ostalo Slovaška, Rusija, Avstrija in Italija
 - kmetijstvo: pšenica, koruza, krompir, ječmen, hmelj (Z) in sladkorna pesa, na J Moravske tudi vinska trta
 - najpomembnejša kmetijska območja so v večjih kotlinah
 - prevladuje govedoreja in prašičjereja
 - gozdarstvo je značilno za višja območja
- (poteka privatizacija celotnega gospodarstva)
- prometno omrežje je dobro razvito, najpomembnejša med cestnimi povezavami je avtocesta Praga-Brno-Bratislava
 - po demokratizaciji in sprostitvi mejnih formalnosti se je povečal tudi turistični promet
- BDP 36 mrd. USD, 3210 USD na prebivalca
 - delež po panogah: kmetijstvo 6%, industrija 39%, storitvene dejavnosti 45%
 - uvoz 20,3 mrd. USD, izvoz 16,5 mrd. USD

ZGODOVINA:

To Območje so v 6.st. poselili slovanski Čehi. V 9.st. je bila pomembna moravska država, po njenem propadu pa se je v 11.st. okrepila kraljevina Češka, do 13.st. pod domačo dinastijo Přemislidov. Država je dosegla višek v česu vladavine karla IV. (1346-78), ki je bil tudi cesar svetega rimsko-nemškega cesarstva. Njegova podpora cerkvenim reformam je sprožila češki upor proti papežu (husitsko gibanje) . Leta 1526 je prišla Češka pod oblast habsburžanov. Odločenost katoliških Habsburžanov, da si podredijo

pretežno protestantsko češko plemstvo, je pripeljala do tridesetletne vojne. Leta 1620 so bili Čehi poraženi in odtlej je bila Češka do 1918 le ena od avstrijskih dežel.

V 19.st. se je z gospodarskim napredkom razvijala tudi češka narodna zavest. Po razpadu Avstro-Ogrske so se Čehi in Slovaki združili v neodvisno državo (1918), predvsem po zaslugi Tomáša Masaryka, ki je postal prvi predsednik nove države. Hitler je 1938 najprej zahteval z nemškimi prebivalstvom poseljene Sudete, 1939 pa so Nemci okupirali Češko in jo kot Češkomoravski protektorat priključili nemškemu rajhu. Po osvoboditvi (1945) je najprej nastala Češkoslovaška republika s koalicijsko vlado, vendar so komunisti 1948 prevzeli vso oblast. Poskus političnih reform partijskega sekretarja Aleksandra Dubčka (praška pomlad) so Sovjetska zveza in njeni zavezniki zlomili z okupacijo (1968). Konzervativni del komunistov je ostal na oblasti do 1989, ko so študentske demonstracije prerasle v mirno revolucijo (t.i. žametna revolucija) pod vodstvom Državlanskega foruma. Po prvih večstrankarskih volitvah (1990) se je sovjetska vojska umaknila (1991), Češka pa je okrepila vezi z Zahodno Evropo. Kmalu po mirovnem prehodu v parlamentarno demokracijo sta se Češka in Slovaška sporazumeli o razpustitvi Češke in slovaške federativne republike (1992). Od 1.1.1993 je Češka samostojna demokratična republika.